

Соња Пржуљ, библиотекар

sonja.przulj@nub.rs

Ивана Јованић, дипл. библиотекар

ivana.jovanic@nub.rs

ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске

Бања Лука

УДК 027.54(497.6PC):025.4.036]:37.018.48

DOI 10.7251/BSCSR2109021P

COBISS.RS-ID 135589121

МОДЕРНЕ ЈАВНЕ БИБЛИОТЕКЕ КАО КУЛТУРНИ ЦЕНТРИ И МЈЕСТА СВАКОДНЕВНОГ СУСРЕТА ГРАЂАНА

Сажетак: Библиотекарке ЈУ Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске представиће друштвену улогу јавне библиотеке у културном и образовном животу кроз двије нове радионице, које су започеле са реализацијом од јесени 2019. године у овој установи, као дио пројекта у којем се спроводе модели унапређења услуга за све типове публике у континуираном периоду. Ријеч је о радионицама конверзације на српском језику за странце и радионици конверзације на енглеском језику за ширу публику. Оваквим услугама скреће се пажња на врло важну мисију јавне библиотеке, а то је да модерне јавне библиотеке треба да буду демократске институције, отворене и доступне за све заинтересоване кориснике. Међутим, ова идеја опште доступности не значи и снижење културних стандарда. Да би створиле јавни простор за свој рад и заинтересовале кориснике, библиотеке морају да буду активни и иновативни културни центри.

Библиотеке модерног друштва представљају културни центар и центар неформалног образовања грађана. Да би се препознали као такви, ови центри се морају трансформисати у модерне јавне установе са иновативним услугама кроз промјену начина пословања. То значи да модерна јавна библиотека не обезбјеђује само понуду библиотечке грађе и враћање исте, него кроз културне програме, пројекте и радионице, рад са различитим друштвеним групама, његује, подстиче, учи и развија културне, креативне и образовне потребе грађана.

Свима нама који смо аниматори радионица заједнички је ентузијазам, када је у питању промоција српске културе, очување

традиције и обичаја нашег народа, али и учења других језика, као на примјер, енглеског језика и англо-саксонске културе.

Јавне библиотеке су у овом смислу равноправне са другим образовним институцијама од општег добра, као што су нпр. јавне школе. Кроз поменуте радионице се обрађују садржаји чије су основне карактеристике цјеложивотно учење и усавршавање.

У овоме раду се, такође, истиче важност редовне сарадње и улоге медија с циљем успјешног маркетинга ових услуга у име јавног добра, као и сарадња са неким културно-просвјетним институцијама с циљем промовисања српског језика и културе. Оваквом сарадњом постиже се цјеловитија представа о нашој култури и историји у очима учесника радионица.

Напослијетку, библиотекарке предлажу идеје о сличним пројектима, који би могли да се спроведу у библиотекама широм Републике Српске.

Кључне ријечи: Јавне библиотеке, културни центри, јавни сервис, друштвена улога библиотека, цјеложивотно учење.

---

1. Јавне библиотеке – јавни сервис

Библиотеке као храмови знања, јачају темеље опстанка једног народа и друштва на историјској сцени. У кризним временима маргинализације културе уопште, и библиотеке пролазе кроз разне изазове. Као прво, ту су нове технологије и нови медији као што су нпр. друштвене мреже и интернет портали, који примарно нуде садржаје бескрајне забаве упитног или ниског квалитета. Ово неминовно доводи до последица снижавања прага доброг укуса за врхунске културне садржаје као и отуђености међу људима. Даље, глобална пандемија коронавируса од свога избијања у марту 2020. године, па све до данас, додатно је погоршала ионако већ прилично неповољне околности за развој конзумације културних садржаја због њиховог пресељења у виртуелни простор. Библиотекари су се у кратком року морали прилагодити новим технологијама комуникације са својим корисницима. Једна од основних друштвених улога модерне јавне библиотеке је да пружа могућности за цјеложивотно учење сваком појединцу. Стога, иако се библиотека као институција налази пред поменутиим изазовима, њен задатак је

да стално развија и унапређује своју друштвену улогу, како би повећала своју присутност у свакодневном животу грађана. Њена улога треба да се поистовијети са улогом јавног телевизијског сервиса у модерним европским друштвима, који у име јавног добра и интереса креира и заступа културо-образовне садржаје (Божовић, 2018).

ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, упркос споменутим изазовима, континуирано пружа низ услуга за разноврсну публику, како би обезбиједила учење и развој креативних вјештина неопходних за 21. вијек.

У оквиру пројекта бесплатних програма за цјеложивотно учење, отворених широкој публици, на јесен 2019. године покренули смо и радионице конверзације на српском језику за странце, као и радионице конверзације на енглеском језику, о којима ће бити ријечи у овоме раду. Ове радионице представљају подршку у усавршавању постојећег знања језика и то је и једна врста дружења током којег се слободно размјењују идеје, мишљења и притом развија креативност изражавања. Захваљујући ентузијазму библиотекара ЈУ Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске који их осмишљавају и воде, на овим активностима из мјесеца у мјесец учествује све више полазника.

Да би били водитељи, библиотекарима није потребна додатна едукација, али пожељно је да имају одговарајуће водитељске вјештине. Ово подразумијева координацију активности у планирању, програмирању и провођењу радионица. Према томе, водитељ радионице припрема теме и материјале који ће се примијенити на радионици, у складу са потребама полазника (Мартинко, 2012).

Оно што мотивише библиотекаре за овим додатним, неформалним активностима је њихова вјечита глад за знањем и заинтересованост за упознавање нових култура, ширење видика, али и жеља да се наша културна баштина представи припадницима других нација.

Поред тога, радионице омогућавају библиотекарима предах од аутоматизације (Божовић, 2018).

2. Радионица конверзације на српском језику за странце

Радионица конверзације српског језика за странце дио је ширег пројекта едукације одраслих у јавним библиотекама, који је лансиран у јулу 2019. године. Првобитно је било замишљено да полазници, странци који већ имају основно знање српског језика, долазе на наше радионице у циљу усавршавања говора и писања. Радионице су се одвијале у просторијама ЈУ Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске једном седмично у трајању од сат времена, а водили су их библиотекари ЈУ Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске. Временом, интересовање полазника проширило се на жељу да упознају нашу културу, књижевност и обичаје, тако да смо радо увели још један термин одржавања. У циљу упознавања са српском културом и умјетношћу, организовали смо, у сарадњи са другим националним културним институцијама посјете наших полазника Музеју Републике Српске и Народном позоришту Републике Српске. На овај начин библиотека је испунила и своју социјалну улогу јер је допринијела интеграцији наших нових суграђана у нову средину, без обзира да ли се ради о људима који остају на овим просторима или су привремено овдје. У нашој мисији много су нам помогли и штампани и електроски медији, који су испратили наш рад и отворили пут новим полазницима. Инспирацију и теме радионица налазимо у свакодневном животу, у зависности од броја полазника, пола, година, образовања, итд. Ми библиотекари, постали смо, прије свега, учитељи, предавачи, водитељи, али и амбасадори нашег језика и културе. Аутори овог рада, Ивана Јованић, дипломирани компаративиста и библиотекари Соња Пржуљ, професор енглеског језика и књижевности и библиотекар су двоје од седам библиотекара, који од почетка воде ове радионице. Иначе, сви библиотекари у ЈУ Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске добродошли су да се укључе у вођење ових радионица.

Почетак пандемије корона вируса у марту 2020. приморао је библиотекаре да осмисле нове начине рада са учесницима свих радионица. Захваљујући оперативности библиотекара, активности су веома брзо пребачене на платформе које омогућавају рад на даљину. Библиотекари су се обучили за рад путем Zoom софтвера, а захваљујући информатичкој подршци термини и начин приступа виртуелним радионицама објављивани су на сајту и Facebook страници установе.

Ипак, када је то могуће тј. када хигијенско-епидемиолошки услови то дозволе, радионице се одржавају уживо. Важно је напоменути и да је наш град све богатији новим становницима који треба да савладају основе нашег језика. Временом смо одлучили да покренемо и радионице за оне полазнике који немају никакво знање српског језика или је оно на веома ниском нивоу. Учесници су, дакле, подијељени у двије групе, почетну и напредну. Радионице се одржавају два пута седмично за почетнике и једном седмично за напредније.

У свијетлу новог начина пословања и рада са корисницима уз помоћ нових технологија, може се рећи да је ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске у битној мјери унаприједила своје пословање.

Могло би се слободно рећи да је под дејством дигиталне технологије настао један нови и сложенији комплекс појава који би се могао назвати „киберкултуром“ (Тодоровић, 2017).

3. Радионице конверзације на енглеском језику

Ове радионице су почеле да се одржавају у октобру 2019. године. Води их библиотекар и професор енглеског језика и књижевности Соња Пржуљ. Одржавају се једном седмично у трајању од 60 минута. До сада није било прекида у континуитету одржавања радионица и током периода када је ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске била затворена за посјетиоце због пандемије корона вируса, од марта до маја 2020. године, и у марту 2021. године, ове радионице су се одржавале online. Полазници су различите старосне структуре. Углавном су то одрасли, који имају између 28 и 55

година, али понекад на њима учествују и млади узраста између 16 и 19 година. На радионицама се обрађују различити садржаји. Групе су мале и састоје се од око 5 до 7 полазника на свакој радионици. За учешће је неопходно основно знање енглеског језика, нивоа између А2 и Б1. Водитељ у сарадњи са полазницима и њиховим потребама прави мјесечни план активности, који се може наћи у њиховој Viber групи. Теме конверзације су разноврсне, од неких свакодневних животних ситуација до академског енглеског. Користе се различити ресурси, од аудио-видео материјала, до дидактичких материјала и игара, чије коришћење за циљ има усвајање и обогаћивање постојећег вокабулара на енглеском. Али, изнад свега, најважнији циљ је да се полазници и библиотекари добро забаве и угодно и корисно проведу вријеме у библиотеци. Позивнице за ове радионице се објављују на Facebook страници и веб сајту ЈУ Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске. За онлине радионице користи се Zoom софтвер, што је у почетку пандемије био изазов за све библиотекарке ангажоване за вођење појединих садржаја, укључујући и ове радионице. Они су се са Zoom софтвером сусрели први пут, а бринуло их је и то како да организују радионице и који садржај да понуде полазницима. Међутим, захваљујући брзом прилагођавању и библиотекара и полазника новим технолошким изазовима, испоставило се да је овај вид рада користан, нарочито у вријеме карантина и изолације, јер омогућава учесницима да позитивно преусмјере пажњу на нешто као што је међусобна комуникација и повезаност са осталима из удобности свог дома (Пржуљ, 2020).

Поред тога, и комуникација преко Viber групе показала се корисном, јер се унутарње размјењују идеје, линкови за материјале за учење, али и неке релаксирајуће објаве, као што су нпр. комични мимови и аудио-видео клипови.

Важно је напоменути да када се радионице одржавају у ЈУ Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске, од почетка пандемије корона вируса, поштују се све прописане хигијенско-епидемиолошке мјере.

4. Сарадња са осталим културно-просвјетним институцијама у Републици Српској

Жеља аутора овога рада је да, као представници највеће библиотеке у Републици Српској, ЈУ Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске, информишу јавност и колеге библиотекаре из мањих библиотека о поменутих пројектима и понуде им помоћ око реализације сличних идеја у њиховим срединама ако они процијене да за исте има воље и могућности. Поред тога, у блиској будућности, сарадња ЈУ Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске може се проширити и на остале културно-просвјетне институције као што су музеји, галерије, позоришта, културни и универзитетски центри, итд. Полазници описаних и сличних активности, а поготово страни држављани којима српски није матерњи језик, би на овај начин, поред српског језика, могли да се ближе упознају са српском историјом, музиком, обичајима, традицијом и културом. Ово је одличан вид културне дипломатије и прилика да се на креативан начин представи наше богато културно наслеђе.

Циљ цијелог овог пројеката едукације одраслих, у које убрајамо и радионице конверзације на француском и руском језику, је да знање и информације учинимо доступнијим свим грађанима те да као јавна библиотека, на непосредан начин, креирамо окружење у којем су сви добродошли.

Извори и литература

1. Божовић, Гојко. „*Јавне библиотеке: Јавни сервис, културни центар и промоција читања*“. Зборник радова стручног скупа Библиотеке у културном животу Србије одржаног у Краљеву, 8. и 9. октобра 2018., уредник К. Јаблановић, 17-27. Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2018.
2. Мартинко, Јасна. „*Радионица – метода интерактивног учења и поучавања одраслих*“. Андрагошки гласник св. 16-2 (2012): 165-174.

3. Przulj, Sonja. "A Community Story from Bosnia and Herzegovina" (2020). Preuzeto 23.03.2021. https://epale.ec.europa.eu/en/blog/sonja-przulj-community-story-bosnia-and-herzegovina?fbclid=IwAR23S1tAHpPHes2ga6wIw7xL6_j1y8vjlc-R8F48A4WGoZRGliKDZK36h4Q
4. Тодоровић, Александар Луј. *Дискурс нових технологија*, 133. Београд: Клио, 2017.

MODERN PUBLIC LIBRARIES AS CENTRES OF CULTURE AND MEETING POINT

Abstract: Librarians of the National and University Library of Republic of Srpska will present the social role of public library in cultural and educational life through two new workshops which started to be realized in the fall of 2019. in this Institution as part of the project for implementing models of improving services for all types of libraries continuously. The conversation workshops are Serbian language for foreigners and English language for a wider audience. A very important mission of a public library is highlighted with these services meaning that modern public libraries should be democratic institutions, open and available to all interested users. But this idea of general availability does not mean lower cultural standards. To create public space for their work and interested users, libraries need to be active and innovative cultural centers. Libraries of modern society represent cultural center and informal educational center for citizens. In order to be acknowledged as such, these centers need to be transformed into modern public institutions with innovative services through changing the way of work. This means that a modern public institution not only provides library material but also through cultural programs, projects and workshops, work with various social groups, nurtures, encourages, teaches and develops cultural, creative and educational needs of citizens.

All animators of workshops share enthusiasm for promoting Serbian culture, preserving the traditions and customs of our people but also for learning other languages, for example English and Anglo-Saxon culture. Public libraries are therefore equal to other educational institutions of common good, for example public schools. Above mentioned workshops process content with the main characteristic of lifelong learning and improvement.

The work emphasizes the importance of regular cooperation and role of media with the goal of successful marketing of these services in the name of public good as well as cooperation with some cultural and educational institutions with the goal of promotion of Serbian language and culture.

This cooperation gives the full picture of our culture and history to workshop participants.

Finally, librarians suggest ideas for similar projects that could be realized in libraries throughout Republic of Srpska.

Keywords: Public libraries, cultural centers, public services, social role of libraries, lifelong learning

---